

Marie Terezie na Pražském hradě 1717–1780

Rajská zahrada / Matyášův pavilon

Založena roku 1559, upravena v letech 1727–1728, kolem 1750 a 1920–1931

První známou zahradu panovníka na Pražském hradě založil v roce 1534 Ferdinand I. Habsburský (1503–1564) na sever od Hradu nad roklí a na místě vinic. Dnes obě místa známe jako Jelení příkop a Královskou zahradu. Syn krále Ferdinanda I., arcivévoda Ferdinand Tyrolský (1529–1595) se jako místodržící v Čechách věnoval nejenom Královské zahradě, ale pod okny své rezidence s výhledem na město si na zasypaném příkopu založil zahradu, zvanou Rajská. V obou renesančních zahradách se květiny pěstovaly pro krásu i užitek. Proto zde byly části věnované zvláštnostem a novinkám stejně jako bylinkám a kuchyňským i lékařským rostlinám. Na dvoře panovníka se znamenitě uplatnil lékař a botanik Pietro Andreo Mattioli (1501–1577), osobní lékař arcivévody Ferdinanda i císaře Maxmiliána II. (1527–1576). V Praze vydal roku 1562 u nakladatele Melantricha v rozšířené podobě svůj herbář, přeložený do češtiny Tadeášem Hájkem z Hájku. Celkem malá, ale díky dalekým výhledům na celé pražské souměstí i malebné malostranské střechy podmanivá Rajská zahrada byla později obohacena o Matyášův pavilon, zřízený roku 1614. Ještě později byla vrcholně barokně upravena do francouzské zahrady s ornamentálním parterem a na západní straně po italském způsobu ukončena dvojramenným schodištěm. Její podélná osa byla od ostatní plochy svahu pod Městským traktem Nového paláce ohraničena plotem s pylony. Jeden pylon při zdi paláce a druhý při zdi s cimbuřím jsou dnes jedinými pozůstatky zdejších zahradních úprav z časů vlády Marie Terezie. Jejich kónicky se zužující pilastry připomínají styl pilastrů v nejvyšším podlaží paláce. Proto je považujeme za dílo vídeňského dvorního architekta Nicola Pacassiho. Po vzniku Československé republiky byla vypsána architektonická soutěž na úpravy jižních zahrad. Tehdy nad působivým návrhem zahradního architekta Josefa Kumpana (1885–1961) pojatým v modernisticky novobarokním uspořádání zvítězila monumentalizující strohost, tolik charakteristická pro dílo Jože Plečnika (1872–1957) nejenom v Rajské zahradě.

